POT ZA OSEBE Z GLUHOSLEPOTO

V ARBORETUMU VOLČJI POTOK

VODNIK ZA SPREMLJEVALCE

Besedilo: Ana Hribar Podkrajšek, Mateja Račevski

Fotografije: arhiv Modre palice

ARBORETUM VOLČJI POTOK, 2026

NAMEN VODNIKA

Vodnik je namenjen spremljevalcem oseb z gluhoslepoto pri načrtovanju in izvedbi obiska Arboretuma Volčji Potok. Pomaga vam pri izbiri poti, orientaciji in predstavitvi posameznih postaj.

Ob vsaki postaji najdete predloge, kako osebi približati rastline, skulpture in druge posebnosti parka.

Izbirata lahko med krajšo in daljšo potjo. Obe imata skupen začetek. Ob vhodu si lahko brezplačno izposodita košarico za veččutno doživljanje.

Najprej se odpravita v Dišeči vrt, kjer lahko povonjata zelišča, z dotikom raziščeta skulpture Varuhi narave ter otipata skorjo platane in steblo bambusa. Nato nadaljujta mimo Rožnega vrta papeških vrtnic in Cvetličnega labirinta do pristave, kjer se poti razcepita.

Krajša pot je dolga približno en kilometer in poteka po Poti za spomin. Pri pristavi zavijta desno proti Jezeru rdečega javorja, od tam pa se po kostanjevem drevoredu vrnita do izhoda.

Daljša pot sprehod podaljša za približno 1.300 metrov. Pri pristavi nadaljujta naravnost proti Zgornjemu rozariju, kjer lahko v času cvetenja primerjata vonje vrtnic. Od kozolca se spustita do slapa, kjer lahko začutita hlad zraka ob vodi, nato pa se ustavita v kavarni. Pred Jezerom Otočec lahko z dotikom raziščeta skulpturo Domovoj, za jezerom pa še Fragment globine. Pri Jezeru rdečega javorja se znova priključita krajši poti.

Naj vaju pri izbiri postaj vodijo želje in pobude osebe z gluhoslepoto. Dolžino obiska in tempo hoje prilagodita počutju in zmožnostim obeh ter razmeram na poti.

Želimo vama prijetno raziskovanje Arboretuma Volčji Potok, v vseh letnih časih..

OBISK ARBORETUMA PO VAJINI MERI

Vsaka oseba z gluhoslepoto ima svoje načine zaznavanja in raziskovanja okolice. Dolžino, tempo in vsebino obiska prilagajajta zanimanjem, željam in počutju osebe, ki jo spremljate, ter zmožnostim obeh. Upoštevajta tudi letni čas, vreme in razmere na poti.

Predlagane dejavnosti so povabila, ki jih lahko prilagajata, spreminjata ali izpustita. Ni treba obiskati vseh postaj ali izvesti vseh dejavnosti. Vzemita si dovolj časa za zaznavanje, odziv, sporazumevanje, spontane pobude in počitek. Sproti se dogovarjajta, ali želita nadaljevati, se ustaviti, izbrati krajšo pot ali zaključiti obisk.

Skupno doživetje

Pri raziskovanju sodelujte tudi sami. Nežno se dotaknite lista, povonjajte cvet ali namenite pozornost toploti sonca. Svoj vtis lahko delite na način, ki ga oseba uporablja in ji ustreza, na primer, da se vam list zdi mehak ali vonj nežen.
Pustite prostor tudi njenemu doživljanju. Isti list ali vonj lahko zaznavata različno. Vprašanja naj bodo izhodišča za raziskovanje, brez pričakovanja pravilnega odgovora ali obveznosti, da svoje vtise delita. Tudi miren postanek brez dodatne dejavnosti je lahko del skupnega obiska.
Pomembno ni, koliko postaj obiščeta, ampak kaj skupaj zaznata in doživita.

POJASNILO IZRAZOV V VODNIKU

Izrazi »predstavite«, »opišite« in »vprašajte« vključujejo različne oblike sporazumevanja, tudi s kretnjami in dotikom.

»Pred začetkom obiska se z osebo, ki jo spremljate, dogovorite o načinu sporazumevanja, količini opisovanja in podpori, ki jo želi pri gibanju, dostopu do informacij in raziskovanju.«

RAZLIČNI NAČINI ZAZNAVANJA IN DOŽIVLJANJA NARAVE

Naravo doživljamo z vidom, sluhom, vonjem, okusom in dotikom, pa tudi z občutenjem temperature, gibanja in položaja telesa. Zaznavamo, ali stojimo stabilno, ter občutimo utrujenost, žejo ali sproščenost. Vse te zaznave se povezujejo in oblikujejo naše doživljanje okolice.

Pri obisku Arboretuma bodite pozorni tudi na toploto sonca, hlad sence, sapico na koži ali občutek, ko se med počitkom hrbet nasloni na naslonjalo klopi, stopala pa počivajo na tleh.

Način raziskovanja in sporazumevanja prilagodite osebi z gluhoslepoto, njenim zmožnostim, izkušnjam in željam.

Povabila v vodniku so praktični predlogi za obisk. Skupaj z osebo, ki jo spremljate, izberite tista, ki jo zanimajo in ustrezajo razmeram na posamezni postaji.

Dotik in raziskovanje površin

Osebo povabite, da z dotikom razišče dostopno drevesno deblo, list, storž, kos lesa ali drug primeren naravni predmet. Pred tem preverite, ali je površina varna za dotikanje, brez ostrih robov, trnov ali drugih delov, ob katerih bi se lahko poškodovala.

**Omogočite ji samostojno raziskovanje in ponudite pomoč, če jo želi.
Če se tako dogovorita, lahko pri skupnem raziskovanju uporabita pristop »roka pod roko«. Svojo roko položite pod njeno, da lahko spremlja vaše gibe, medtem ko se dotikate predmeta. Tako sama odloča, ali bo gibanju sledila, raziskovala samostojno ali roko umaknila.**

Vonj

Osebo povabite, da povoha izbrano rastlino ali zelišče iz košarice. Ponudite en vonj naenkrat in ji prepustite izbiro, kako blizu želi rastlino približati nosu in kako dolgo jo želi vonjati.

Pred začetkom preverite, ali ji kateri vonji povzročajo nelagodje. Vonjanje lahko kadarkoli odkloni ali prekine.
Vonja ni treba prepoznati ali poimenovati. Lahko je izhodišče za raziskovanje, primerjavo ali pogovor, lahko pa ga oseba preprosto doživi, ne da bi svoje vtise delila.

Vid

Če oseba uporablja preostali vid, ji ponudite možnost opazovanja rastline, predmeta, barvnega kontrasta ali gibanja. Vprašajte, katera razdalja in osvetlitev ji ustrezata. Ustrezne svetlobne razmere so lahko pomembne tudi za sporazumevanje.

Sluh

Če oseba uporablja preostali sluh in želi poslušati, se lahko ustavite ob šumenju listja, oglašanju ptic ali zvoku vode. Zvoki iz okolice lahko otežujejo razumevanje govora, zato po potrebi za pogovor izberite mirnejše mesto.

Temperatura in gibanje zraka

Na primernem mestu ponudite kratek postanek na soncu in nato v senci. Osebo povabite, da začuti toploto na koži in morebitno razliko med obema mestoma. Ob rahli sapici lahko pozornost nameni gibanju zraka na obrazu ali dlaneh. Upoštevajte, kateri občutki so ji prijetni.

Položaj in gibanje telesa

Položaj in gibanje svojega telesa zaznavamo tudi brez gledanja. Tako lahko na primer občutimo, ali je roka iztegnjena ali pokrčena in kako premikamo prste. Med raziskovanjem predmeta lahko osebo povabite, da pozornost nameni položaju dlani ali gibanju prstov.

Med sedenjem lahko začuti položaj rok v naročju ali počasi razpre prste in nežno premakne dlani, da zazna gibanje ter morebitno sapico med prsti. Pomagajte ji poiskati udoben položaj, če to želi, in upoštevajte dogovorjeno podporo pri gibanju.

Notranje telesno zaznavanje

Občutimo lahko tudi, kaj se dogaja v našem telesu, na primer žejo, lakoto ali dihanje. To imenujemo interocepcija.

Med počitkom lahko osebo povabite, da za trenutek zazna, kako zrak ob vdihu in izdihu prehaja skozi nosnici. Diha naj v svojem naravnem ritmu, brez spreminjanja ali poglabljanja diha. Preverite tudi, ali želi kaj popiti ali še malo počivati.

Skupno doživetje

Pri raziskovanju sodelujte tudi sami in pustite prostor pobudam osebe, ki jo spremljate. Skupno raziskovanje narave je lahko priložnost za izmenjavo vtisov in izkušenj, če si to želi. Vsako povabilo lahko sprejme, spremeni ali zavrne.

KOŠARICA ZA VEČČUTNO DOŽIVLJANJE

Ob obisku si lahko pri blagajni Arboretuma brezplačno izposodita košarico za veččutno doživljanje. Željo po izposoji sporočita vnaprej na info@arboretum.si ali po telefonu 031 379 705, da bo košarica ob vajinem prihodu na voljo. Ob prevzemu se dogovorita tudi o njenem vračilu.

V košarici so različni predmeti za raziskovanje vonjev, oblik in površin, na primer sivka, storži in kvačkana žogica. Njihovo uporabo lahko povežeta z doživetji ob poti: mehkobo žogice primerjata z nežnim dotikom cvetnega lista, površino storža z drevesnim lubjem ali vonj sivke z vonjem cvetočih rastlin.

Pred začetkom skupaj raziščita vsebino in izberita pripomočke, ki vaju pritegnejo. Uporabita jih lahko na posameznih postajah ali med počitkom na klopci.

Za spremljevalca

Predmet ponudite tako, da ga lahko oseba sprejme in samostojno razišče. Pred uporabo zvenečega pripomočka se dogovorita, ali želi raziskovati njegov zvok oziroma morebitne tresljaje. Pri izbiri izhajajte iz njenih želja in načinov zaznavanja.

PO POTI

Predlagani obisk poteka po obstoječih poteh Arboretuma Volčji Potok. Njegova osnova je Pot za spomin, obisk pa lahko razširita z dodatnimi postanki, predstavljenimi v nadaljevanju.

V nadaljevanju vodnika je vsaka predlagana postaja predstavljena s kratkim opisom prostora in povabili k doživljanju narave. Opisi so vam v pomoč pri predstavitvi, kje sta in kaj lahko tam raziskujeta. Skupaj izberita, čemu bosta namenila pozornost. Povabila prilagajajta letnemu času, trenutnim razmeram, zanimanju in počutju obeh.

Pred nadaljevanjem predstavite, kam se odpravljata. Opozorite na spremembe podlage, naklone ali ovire na poti ter ponudite dogovorjeno podporo.

ZAČETEK SPREHODA: OB VHODU V ARBORETUM

Ob vhodu lahko predstavite nekaj zanimivosti o Arboretumu. Obseg in vsebino prilagodite zanimanju osebe, ki jo spremljate.

O Arboretumu

Arboretum Volčji Potok je velik park z zbirko dreves in grmov. Razprostira se na 85 hektarjih, v njem pa raste približno 3.500 različnih vrst in sort dreves ter grmov. Posebnost Arboretuma je tudi bogata zbirka vrtnic. V njej je več kot 1.200 sort, skupaj pa več kot 6.000 vrtničnih grmov.
Ustanovljen je bil leta 1952 za raziskovanje rastlin in izobraževanje, zato bo leta 2027 praznoval 75-letnico delovanja.

Njegovi začetki segajo še dlje v preteklost, ko je družina Souvan ob svojem dvorcu urejala park, ki je postal osnova današnjega Arboretuma.

Povabilo na začetku obiska

»Danes bova raziskala del tega parka. Drevesa in druge rastline se med seboj razlikujejo po površini, obliki in otipu npr. lubja, listov ter vonju. Ustaviva se lahko ob tistih, ki te oz. naju bodo pritegnile, začutiva toploto sonca ali hlad sence in si vzameva čas za počitek. Skupaj bova izbrala, kaj želiva raziskovati in kako daleč se bova odpravila.«

Raziskovanje med potjo

Doživetja niso omejena na predlagane postaje. Tudi med njimi se lahko ustavita ob rastlini ali drevesu, ki vaju pritegne.

Raziščeta lahko površino lista, otip lubja, vonj cvetov, pokošene trave ali vlažne zemlje. Pozornost lahko namenita tudi podlagi pod stopali, sapici ter razlikam med sončnimi in senčnimi deli poti.

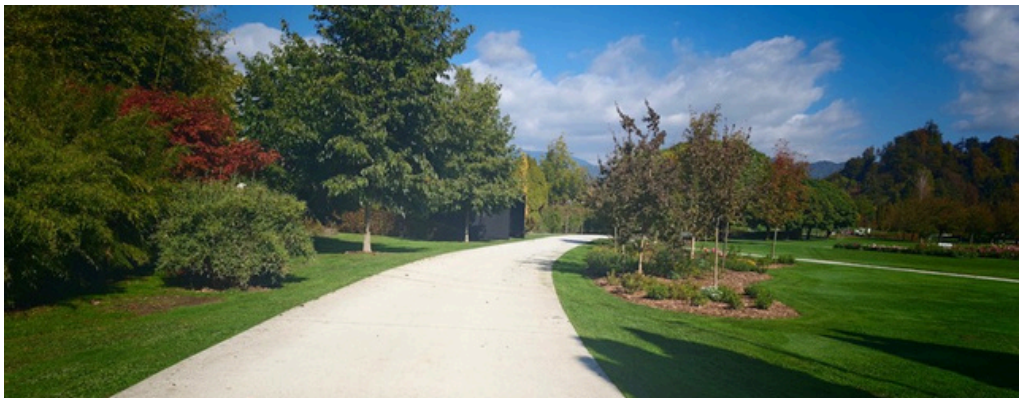
Spremljevalec naj pred dotikom preveri primernost rastline in varen dostop. Rastline raziskujta nežno, brez trganja ali poškodovanja. Izbiro in trajanje postankov prilagajajta vajinemu zanimanju in počutju.

1. POSTAJA
DIŠEČI VRT, SKULPTURE VARUHI NARAVE, PLATANA IN BAMBUS

Pot do postaje

Ko vstopita v park, zavijta levo na betonsko pot. Po približno petdesetih metrih se v daljavi odpre pogled na Indonezijski paviljon. Nadaljujta proti njemu. Ob njem je Dišeči vrt, prva doživljajska postaja na poti.
Če sta si ob vhodu izposodila košarico za veččutno doživljanje, lahko njeno vsebino vključita v raziskovanje in primerjanje vonjev ter površin.

Dišeči vrt

Dišeči vrt je zasnovala krajinska arhitektka Kornelija Benyovsky Šoštarić. Rastline so izbrane tako, da se njihovo cvetenje in vonji izmenjujejo skozi letne čase, od prvih zimskih cvetov do jeseni. Nekatere imajo izrazit vonj, pri drugih ga zaznamo šele, ko se jim približamo. Zato je lahko vsak obisk vrta drugačen.

Predstavitev prostora za spremljevalca

Predstavite pot in razporeditev rastlin. Ponudite izbiro med raziskovanjem vonjev, skulptur, platane in bambusa. Po zanimanju opis dopolnite z oblikami rastlin.

Povonjajta

Poiščita varno dosegljivo rastlino, ki trenutno diši. Pri primernih aromatičnih rastlinah, na primer rožmarinu ali timijanu, lahko liste nežno pobožata ali rahlo podrgneta med prsti, ne da bi jih poškodovala. Nato približajta roko nosu.

Je vonj nežen ali izrazit?
Ga zaznata že ob rastlini ali šele na roki?
Je prijeten?

Pred približevanjem naj spremljevalec preveri prisotnost čebel in drugih opraševalcev.

Primerjajta vonja

Če želita, poiščita še drugo dišečo rastlino in primerjajta vonja.
Je eden močnejši?
Sta si podobna ali različna?
Kateremu bi namenila več časa?

Izbirajta med rastlinami, ki takrat dišijo. Če so v košarici zelišča ali sivka, lahko v primerjavo vključita tudi njihov vonj.

Vonj in spomini

Če vaju vonj na kaj spomni, si lahko delita svojo izkušnjo. Morda na domači vrt, jed, človeka ali določen trenutek. Spomina ni treba priklicati ali deliti. Če je vonj kateremu od vaju neprijeten, se odmaknita in izberita drugo doživetje.

Skulpture Varuhi narave

V Dišečem vrtu so tri skulpture s skupnim naslovom Varuhi narave, avtoric Žive Slavec in Jasne Hrovatin. Predstavljajo morski, travniški in skalnati habitat. Njihovo raziskovanje dopolnjujejo dišeče rastline, med njimi čokoladna meta in citronasta melisa. Skulpture so del multisenzorične taktilne razstave v okviru projekta Multisensory Art, prilagojene slepim in slabovidnim.

Če izbereta kasneje daljšo pot, bosta ob njej lahko raziskala še dve skulpturi iz istega projekta: Domovoj – Hišni duh med kavarno in jezerom Otočec ter Fragment globine v bližini Ladovega skalnjaka. Tudi ti vabita k raziskovanju z dotikom.

Raziščita z dotikom

Izberita eno skulpturo. Z dlanmi in prsti počasi raziščita njene dosegljive dele, površine in oblike.

Kje je površina gladka in kje hrapava?
Začutita izbokline ali vdolbine?
Na kaj vaju spominjajo oblike?

Če želita, primerjajta dva dela iste skulpture ali dve različni skulpturi. Raziskovanje lahko dopolnita z vonjanjem rastlin ob njih.

Platana ob Dišečem vrtu

Ob Dišečem vrtu raste javorolistna platana. Njena posebnost je skorja, ki se lušči v zaplatah nepravilnih oblik. Pod temnejšimi deli se pokažejo svetlejši, zato je deblo lisasto. Platane imajo široke krošnje in jih v parkih pogosto sadijo tudi zaradi sence.

Pred približevanjem preverita podlago in morebitne korenine. Na varno dostopnem delu položita dlani na deblo in počasi raziščita njegovo površino.
Je skorja gladka ali hrapava?
Kje začutita robove zaplat?
Je površina hladna ali jo je ogrelo sonce?

Skorje ne odstranjujta. Če vama ustreza in je dostop varen, lahko poskusita objeti deblo. Tako lahko z rokami raziskujeta njegovo širino, brez potrebe po obhodu drevesa.

Primerjajta površini

S skorjo platane lahko primerjata kos lesa ali lubja iz košarice. Za primerjavo lahko uporabita tudi primeren odpadel list, ki ga najdeta ob poti.

Katera površina je bolj gladka?
Katera ima izrazitejše robove ali izbokline?
Kako drugačen je občutek, ko predmet držita v dlani, kot ko dlan položita na deblo?

Ob sončnem vremenu lahko postanek dopolnita z zaznavanjem razlike med toploto sonca in hladom sence pod krošnjo.

Bambus

V bližini rastejo veliki bambusi, ki ponujajo drugačno izkušnjo dotika.
Poiščita kolenca
Izberita nepoškodovano, varno dosegljivo steblo. Z dlanjo raziščita njegovo zaobljenost in gladko površino. S prsti poiščita kolenca, ki jih občutita kot prečne obroče.

Kako se obroč razlikuje od površine med obroči?
Lahko steblo objameta z eno dlanjo ali potrebujeta obe?
Primerjajta s platano
Spomnita se dotika platane in ga primerjajta z bambusom.

Katera površina je bolj gladka?
Katero steblo oziroma deblo lažje zaobjameta?
Kje pod prsti začutita več razlik?

Stebel ne upogibajta ali lomita. Ostanita ob poti, kjer ni treba segati skozi gosto rastje.

2. POSTAJA: ROŽNI VRT PAPEŠKIH VRTNIC

Pot do postaje

Od Dišečega vrta nadaljujta po betonski sprehajalni poti v smeri pristave. Kmalu bosta ob njej prispela do Rožnega vrta papeških vrtnic.

O rožnem vrtu

V tem vrtu so zbrane vrtnice, vzgojene iz cepičev z vrtov v Vatikanu in Castel Gandolfu, ter sorte, ki so poimenovane po papežih, svetnikih, romarskih krajih in redovih. Cepič je del poganjka, ki ga vrtnar pri cepljenju združi s podlago druge vrtnice. Zasajene so bile leta 2018, ureditev obrob gred pa posnema vzorce tlaka na Trgu svetega Petra v Vatikanu.

Predstavitev prostora za spremljevalca

Predstavite razporeditev vrta, poti med gredami in položaj kipa Male Terezije. Opozorite na poganjke, ki segajo proti poti, ter izberite vrtnice, ki so varno dosegljive. Glede na zanimanje osebe opis dopolnite z barvami, oblikami in velikostjo cvetov.

Ustavita se ob vrtnici

Ko vrtnice cvetijo, izberita varno dosegljiv cvet. Približajta se mu toliko, kolikor vama ustreza, in si vzemita čas za vonjanje.
Kaj pri njegovem vonju pritegne vajino pozornost?
Bi ob njem ostala še trenutek ali poiskala drugega?
Če želita, povonjajta še drugo vrtnico. Morda opazita razliko, morda se vama vonja zdita podobna.

Za spremljevalca

Pred približevanjem preverite, da ob obrazu in rokah ni bodičastih poganjkov ter da na cvetu ni čebel ali drugih opraševalcev. Če varnega dostopa ni, skupaj izberita drug cvet.

Začutita cvetni list

S konico prsta se nežno dotaknita dosegljivega cvetnega lista. Raziščita njegovo površino, ne da bi ga stisnila ali odtrgala.

Kakšen je občutek pod prstom?
Je površina gladka ali rahlo nagubana?
Je na dotik hladna ali topla?

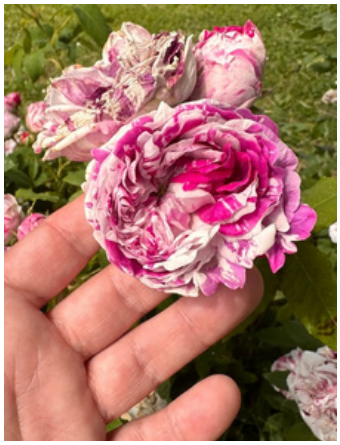
Cvet naj ostane na rastlini. Zaradi bodic ne drsita z rokami po steblu.

Dve različni mehkobi

Če je v košarici kvačkana žogica ali drug mehak predmet, ga primita v dlan. Njegov otip primerjajta z nežnim dotikom cvetnega lista.

Kako bi opisala razliko med njima?
Pri katerem bolj občutita posamezne drobne podrobnosti površine?

Ni treba najti besed za vsak občutek. Lahko mu preprosto namenita trenutek pozornosti.

Mala Terezija in vrtnice

V vrtu stoji kip svete Terezije Deteta Jezusa, znane tudi kot Terezija iz Lisieuxa, francoske karmeličanke. Pogosto je upodobljena v redovnih oblačilih z vrtnicami v rokah. Z njo je povezana obljuba, da bo po smrti trosila vrtnice iz nebes.
Če osebo zanima, predstavite zgodbo in opišite kip. Začnite z njegovo velikostjo in držo, nato dodajte oblačila ter podrobnosti, ki jih opazite.

Vzemita si čas

Postanek lahko namenita enemu cvetu, zgodbi ali skupnemu počitku. Če vrtnice ne cvetijo, lahko raziskujeta vsebino košarice, zaznavata toploto sonca in gibanje zraka ali nadaljujeta pot.

Povabila in vprašanja so možnosti za raziskovanje. Ni treba izvesti vseh dejavnosti ali odgovoriti na vprašanja. Izbirajta jih glede na zanimanje, počutje in zaznave osebe z gluhoslepoto.

3. POSTAJA: CVETLIČNI LABIRINT

Pot do postaje

Od Rožnega vrta papeških vrtnic nadaljujta po betonski sprehajalni poti približno dvesto metrov. Pot vaju vodi mimo sončne ure in dreves prihodnosti. Na prvem odcepu zavijta levo proti prireditvenemu paviljonu. V daljavi je pristava. Nadaljujta proti njej; ob pristavi na levi strani je Cvetlični labirint.

Cvetlični labirint

V Cvetličnem labirintu rastejo rastline v visokih gredah. Zaradi njihove višine se lahko številnim rastlinam približamo brez globokega sklanjanja ter raziskujemo njihove liste, cvetove in vonje. Med njimi so rastline, primerne za nežen dotik, nekatere tudi dišijo. Razlikujejo se po oblikah, površinah in čvrstosti listov ter barvah cvetov.

Predstavitev prostora za spremljevalca

Predstavite razporeditev gred in poti med njimi. Skupaj izberita mesto za udobno raziskovanje. Opis po zanimanju dopolnite s podrobnostmi rastline, ob kateri se ustavita. Pred dotikanjem ali vonjanjem bodite pozorni na prisotnost čebel in drugih opraševalcev.

Povabita roke na sprehod

Ustavita se ob izbrani gredi in namenita nekaj časa enemu listu. Pod njega lahko položita odprto dlan in s prsti druge roke nežno raziščeta njegovo površino in rob.

Je gladek, dlakav ali hrapav?
Je njegov rob raven, valovit ali nazobčan?
Kako velik je v primerjavi z vajino dlanjo?

Rastlino raziskujta brez stiskanja, vlečenja ali trganja.

Poiščita razliko

Izberita še en dosegljiv list, primeren za dotikanje. Poskusita najti značilnost, po kateri se razlikuje od prvega. Morda je ožji, debelejši, bolj čvrst ali ima drugačen rob.

Katero razliko najprej začutita?
Kateremu listu bi namenila več časa?

Od dotika k vonju

Če raziskujeta aromatično rastlino, pri kateri je to primerno, list nežno pobožajta in nato približajta roko nosu. Tako lahko isto rastlino doživita še prek vonja.
Kaj vaju pri njej bolj pritegne: otip ali vonj?

Ostanita ob izbranem doživetju

Lahko se vrneta k listu, ki vaju je pritegnil, še enkrat povonjata rastlino ali si privoščita miren postanek. Izberita toliko raziskovanja, kolikor ustreza zanimanju in počutju obeh.

PRI PRISTAVI: STRANIŠČE IN IZBIRA NADALJEVANJA

Od Cvetličnega labirinta nadaljujta ob pristavi in zavijta levo. Pod oboki pristave je stranišče, prilagojeno tudi osebam z gibalno oviranostjo.

Izberita nadaljevanje poti

Na tem mestu lahko izbereta med krajšo in daljšo potjo glede na vajine želje, počutje in razpoložljivo energijo.

Krajša pot, ki v celoti meri približno 1 km, vodi proti Jezeru rdečega javorja, nato pa po drevoredu proti izhodu. Opis te poti se nadaljuje pri naslednji postaji spodaj.

Daljša pot obisk podaljša za približno 1.300 metrov. Od pristave se nadaljuje naravnost po poti, ki se rahlo vzpenja proti Zgornjemu rozariju. Vključuje še slap, kavarno in Jezero Otočec. Opis daljše poti je na strani [XX].

Za spremljevalca

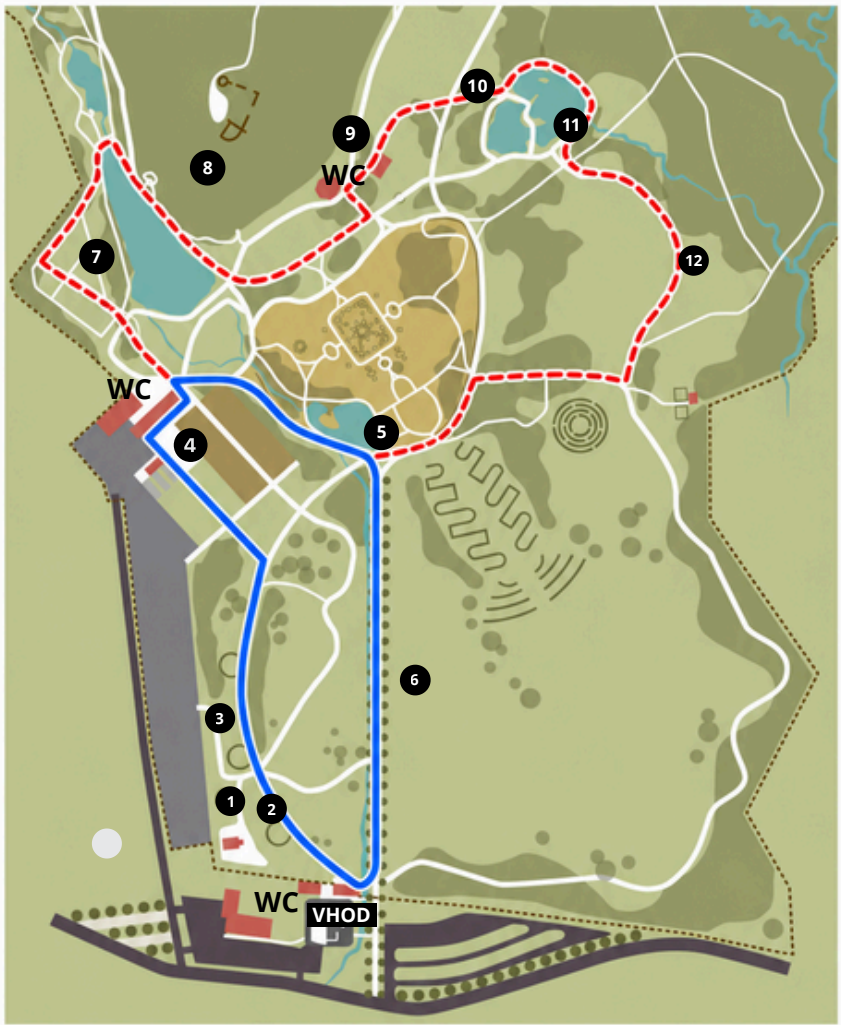
Predstavite obe možnosti, tudi dolžino poti in manjši vzpon na daljši različici. Osebi z gluhoslepoto omogočite, da sodeluje pri izbiri.

ZEMLJEVID: POT ZA OSEBE Z GLUHOSLEPOTO

Krajša pot je dolga 1000 m

Daljša pot se podaljša za 1300 m

Točke ob poti:

1. **DIŠEČI VRT**
   S SKULPTURAMI VARUHI NARAVE
2. **PLATANA**
3. **ROŽNI VRT PAPEŠKIH VRTNIC**
4. **CVETLIČNI LABIRINT**
5. **JEZERO RDEČEGA JAVORJA**
6. **DREVORED**
7. **ZGORNJI ROZARIJ**
8. **SLAP**
9. **KAVARNA**
10. **SKULPTURA DOMOVOJ**
11. **JEZERO OTOČEC**
12. **SKULPTURA FRAGMENT GLOBINE**

4. POSTAJA: JEZERO RDEČEGA JAVORJA

Pot do postaje

Od pristave se usmerita proti Jezeru rdečega javorja. Ob njem izberita primeren prostor za postanek ali prosto klop, kjer lahko sedeta.

Predstavitev prostora za spremljevalca

Predstavite, kje je jezero glede na vajin položaj, kje poteka pot in kje lahko sedeta. Preverite podlago in oddaljenost od vodnega roba ter izberite mesto z dovolj prostora za varno gibanje. Če osebo zanima, opis dopolnite z obliko jezera, drevesi ob njem in trenutnim dogajanjem na vodi.

Začutita prostor ob jezeru

Udobno se namestita in začutita oporo klopi. Pozornost namenita stikom telesa s podlago in zraku na koži. Ni se treba približevati vodnemu robu.

Ali na obrazu ali dlaneh občutita toploto sonca?
Začutita sapico?
Se občutek spremeni, ko veter poneha?
Zaznave bodo odvisne od vremena, letnega časa in mesta, kjer se ustavita.

Opazujta svoj dih

Dihajta v svojem ritmu. Opazujta, kako se ob vdihu prsni koš ali trebuh nežno razširi in ob izdihu spusti. Če želita, položita vsak svojo dlan na trebuh in začutita njegovo premikanje.
Pozornost lahko usmerita tudi na nosnici. Ali občutita zrak, ki vstopa in izstopa? Dihanja ni treba spreminjati, le opazujta ga.

Prisluhnita ali opazujta

Če oseba uporablja preostali sluh in želi poslušati, lahko namenita pozornost oglašanju rac, pljuskanju vode ali šumenju listja. Če uporablja preostali vid, lahko opazujeta gibanje rac, odseve dreves in spremembe na gladini.

Privoščita si počitek

Ob jezeru lahko ostaneta tudi brez dodatnih dejavnosti. Vzemita si čas za pijačo, prigrizek ali druženje. Pred nadaljevanjem se dogovorita, ali želita še ostati ali se odpraviti proti izhodu.

Nadaljevanje poti proti izhodu

Od Jezera rdečega javorja nadaljujta do drevoreda in se po njem odpravita proti izhodu.

ZAKLJUČEK POTI: DREVORED

O drevoredu

Drevored sestavljajo drevesa, zasajena v vrsti ob poti. Glavni drevored v Arboretumu so posadili okoli leta 1960. Sestavljajo ga divji kostanji, črne jelše in davidije. Ob njem teče potok, na obeh straneh pa se odpirajo travnate površine.

Predstavitev prostora za spremljevalca

Predstavite smer poti, razporeditev dreves in položaj potoka. Če osebo zanima, opišite, kako se drevesa vrstijo ob poti in kako se njihove krošnje razprostirajo nad njo. Opozorite na morebitne korenine, odpadle plodove ali spolzko listje. Za ustavljanje izberite mesto, kjer je dovolj prostora in stabilna podlaga.

Začutita prostor med drevesi

Med sprehodom se ustavita in namenita pozornost občutkom na obrazu ali dlaneh.

Je pod krošnjami hladneje kot na odprtem?
Začutita gibanje zraka?
Se med hojo izmenjujeta toplota sonca in senca?
Kje bi se želela zadržati nekoliko dlje?

Občutki se spreminjajo z vremenom in letnim časom. Ni treba, da zaznata vse našteto.

Dotaknita se drevesa

Če vaju katero drevo pritegne, se ustavita ob njem. Spremljevalec naj najprej preveri dostop in površino debla. Nato lahko nanj nežno položita dlani. Nekaj trenutkov jih pustita pri miru, zatem pa s prsti počasi raziščita skorjo.

Je površina gladka, hrapava ali razpokana?
So razpoke plitve ali globoke?
Potekajo vzdolž debla ali v različnih smereh?
Je skorja na dotik topla ali hladna?
Kako se njen otip razlikuje od platane na začetku poti?

Če želita, primerjajta dve dostopni mesti na deblu. Za primerjavo lahko uporabita tudi kos lesa iz košarice.

Raziščita list ali plod

Če je ob poti primeren odpadli list ali plod, ga lahko raziščeta z dotikom. Spremljevalec naj preveri, da je predmet čist, brez ostrih delov in primeren za prijemanje.

Položita ga na odprto dlan. S prsti druge roke počasi sledita njegovi obliki.
Je lahek ali težak?
Je okrogel, podolgovat ali nepravilne oblike?
Je površina gladka ali nagubana?
Je list mehak in prožen ali suh in krhek?

Predmeta ni treba poimenovati. Lahko ga primerjata s predmetom iz košarice. Plodov ne okušajta.

ZA KONEC IZBERITA SVOJE DOŽIVETJE

Če želita, si podelita, kaj vaju je na poti najbolj pritegnilo. Lahko ponovno povonjata zelišče iz košarice ali primeta predmet, ki vaju spomni na posamezen del sprehoda.

Kateri dotik, vonj ali občutek bi želela ohraniti v spominu?
Kje bi se ob naslednjem obisku rada znova ustavila?

Ni treba obnoviti celotne poti ali odgovoriti na vprašanja. Obisk lahko zaključita tudi s trenutkom skupne pozornosti in mirnim sprehodom proti izhodu.

DALJŠA POT: OD PRISTAVE PROTI ZGORNJEMU ROZARIJU

Od pristave nadaljujta naravnost po poti, ki se rahlo vzpenja proti Zgornjemu rozariju. Tempo prilagodita svojemu počutju in se po potrebi ustavita.
Za spremljevalca
Pred vzponom opozorite na spremembo naklona in ponudite dogovorjeno podporo. Sproti preverjajta, ali vama nadaljevanje ustreza.

7. POSTAJA: ZGORNJI ROZARIJ

Zgornji rozarij je najbogatejši med rožnimi vrtovi v Arboretumu. Prostor je bil vrtnicam namenjen že leta 1963, danes pa po predstavitvi Arboretuma v njem raste okoli 600 sort. Vrtnice so zasajene na gredah in ob različnih oporah, tudi ob lokih, pergolah in stebrih, zato cvetovi zapolnjujejo prostor na različnih višinah.

Rozarij ima v vsakem letnem času svoj čar. Spomladi se pojavijo mladi poganjki in listi, v času cvetenja prostor zaznamujejo cvetovi in vonji, jeseni lahko na nekaterih vrtnicah opazimo šipke, pozimi pa pridejo bolj do izraza oblike vej in opor. Med vrtnicami je tudi nekaj kipov, ki jih lahko raziskujeta z dotikom, kjer je to dovoljeno in varno dostopno.

Ni treba prehoditi vseh gred. Izberita posamezne postanke glede na vajino zanimanje, počutje in letni čas.

Predstavitev prostora za spremljevalca

Predstavite pot med gredami, položaj kipov ter razliko med nižjimi grmi in vrtnicami, ki se vzpenjajo ob oporah.

Opozorite na robove gred in poganjke, ki segajo proti poti. Glede na zanimanje osebe opišite velikost cvetov, njihove barve in razporeditev.

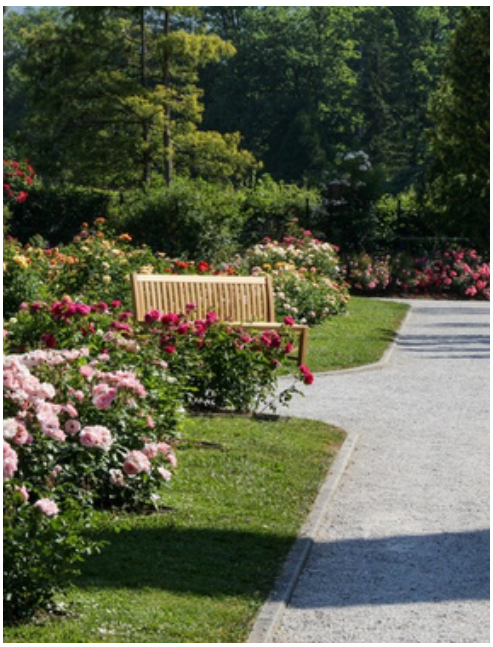
Če osebo zanima širša okolica, opis dopolnite s pogledom proti Velikemu jezeru, grajskemu hribu ali oddaljenim goram. Izberite tisto, kar je mogoče opaziti z mesta, kjer stojita.

Predstavitev prostora za spremljevalca

Predstavite pot med gredami, položaj kipov ter razliko med nižjimi grmi in vrtnicami, ki se vzpenjajo ob oporah.

Opozorite na robove gred in poganjke, ki segajo proti poti. Glede na zanimanje osebe opišite velikost cvetov, njihove barve in razporeditev.

Če osebo zanima širša okolica, opis dopolnite s pogledom proti Velikemu jezeru, grajskemu hribu ali oddaljenim goram. Izberite tisto, kar je mogoče opaziti z mesta, kjer stojita.

Raziščita kip z dotikom

Izberita kip, ki se ga je dovoljeno dotikati in do katerega lahko varno pristopita. Na dosegljiv del nežno položita dlani. Najprej zaznajta površino, nato s prsti počasi sledita obliki.

Je površina gladka ali hrapava?
Je na dotik topla ali hladna?
Začutita zaobljene dele, robove ali vdolbine?
Kako se oblika spreminja pod dlanmi?

Za spremljevalca

Pred dotikom preverite površino in dostop. Predstavite velikost in osnovno obliko kipa, nato osebi pustite čas za samostojno raziskovanje.

Začutita letni čas

Za trenutek se ustavita. Pozornost namenita zraku na obrazu ali dlaneh.

Začutita toploto sonca ali hlad sence?
Je zrak miren ali piha sapica?
Kateri občutek vaju spomni na sedanji letni čas?

Če oseba uporablja preostali sluh in želi poslušati, lahko prisluhneta tudi šumenju rastlin ali oglašanju ptic.

Raziščita vonj vrtnic

Ko vrtnice cvetijo, izberita varno dosegljiv cvet in se mu počasi približajta. Nekatere vrtnice dišijo izrazito, druge nežno, pri nekaterih pa vonja morda sploh ne bosta zaznala. Vsak cvet je lahko novo odkritje.

Ali zaznata vonj?

Vaju na kaj spominja?
Če želita, poiščita še drugo vrtnico in primerjajta njuna vonja. Kateri vaju bolj pritegne?

Za spremljevalca

Pred približevanjem preverite, da ob obrazu in rokah ni bodičastih poganjkov ter da na cvetu ni čebel ali drugih opraševalcev. Osebi prepustite izbiro razdalje in trajanja vonjanja.

Vzemita si čas

Izberita prostor za kratek oddih. Lahko si podelita, kateri vonj, oblika ali dotik vaju je najbolj pritegnil, ali pa samo uživata v postanku. Pred nadaljevanjem se dogovorita, ali želita raziskati še del rozarija ali nadaljevati pot.

8. POSTAJA: SLAP

Pot do postaje

Pred kozolcem na koncu Zgornjega rozarija zavijta desno in nadaljujta po poti proti mostičku. Prečkajta ga, nato zavijta desno proti slapu. Ob slapu se lahko ustavita in sedeta.

Predstavitev prostora za spremljevalca

Pred prečkanjem predstavite mostiček, njegovo širino in morebitno spremembo podlage. Ob slapu opišite, kje pada voda, kje je vodni rob in kje lahko sedeta. Preverite, ali so pot in sedišča mokri ali spolzki, ter izberite varno mesto za postanek.

Začutita bližino vode

Udobno se namestita in si vzemita čas. Če veter zanese drobne vodne kapljice do vajinega mesta, jih lahko začutita na obrazu ali dlaneh. Ni se treba približevati vodnemu robu.

Začutita drobne kapljice na koži?
Se vama zdi zrak ob slapu hladnejši kot ob poti?
Kako se občutek spreminja, ko zapiha veter?

Kapljic in spremembe temperature morda ne bosta zaznala ob vsakem obisku.

Doživetje je odvisno od vremena, vetra, pretoka vode in mesta, kjer se ustavita.

Ob slapu najdeta klopi, kjer se lahko odpočijeta in začutita bližino jezera. Udobno se namestita ter si vzemita čas za zaznavanje okolice na način, ki vama ustreza.

9. POSTAJA KAVARNA: POSTANEK ZA POČITEK IN OKUŠANJE

Pot do postaje

Od slapa nadaljujta po poti približno 200 metrov. Na križišču ob usmerjevalnih tablah zavijta proti kavarni, kjer se lahko po želji ustavita. Če nadaljujeta brez postanka, preskočita opis te postaje.

O kavarni

Kavarna Arboretum ponuja prostor za predah in druženje ob napitku ali prigrizku. Ponudba se prilagaja letnemu času in vključuje kavo, limonade ter sladke in slane dobrote. Nekateri okusi, na primer vrtnična limonada, se povezujejo s cvetjem v parku.

Izberita in naročita

Udobno se namestita in naročita napitek ali prigrizek po svoji izbiri. Ko je postreženo, naj spremljevalec predstavi položaj napitka, krožnika in pribora ter opozori na morebitno vročo vsebino. Nato si lahko vzameta čas za raziskovanje vonjev in okusov.

Začutita vonj napitka

Pred prvim požirkom si lahko vzameta trenutek za zaznavanje vonja. Skodelico približajta le toliko, kolikor vama ustreza, pri vročem napitku pa pazita na paro.
Je vonj nežen ali izrazit?
Vaju spominja na kaj znanega?
Se razlikuje od vonjev, ki sta jih raziskovala v parku?

Počasi naredita požirek

Ko je napitek primerne temperature, naredita majhen požirek. Pozornost namenita njegovemu okusu in občutku v ustih.
Je topel ali hladen?
Je okus sladek, kisel, grenak ali drugačen?
Kateri okus ostane po požirku?

Med požirki naredita kratek premor. Okusov ni treba prepoznati ali poimenovati.

Raziščita grižljaj

Če sta naročila tudi hrano, lahko prvemu grižljaju namenita nekoliko več pozornosti. Pred okušanjem zaznajta njen vonj, nato v svojem tempu raziščita okus in teksturo.

Je grižljaj mehak, hrustljav ali sočen?
Se med žvečenjem občutek spreminja?
Se posamezni okusi pojavijo takoj ali nekoliko pozneje?

Za spremljevalca

Povabilo posredujte pred požirkom ali grižljajem, nato pustite čas za okušanje.

10. POSTAJA KAVARNA: SKULPTURA DOMOVOJ – HIŠNI DUH

Od kavarne nadaljujta po spodnji poti proti jezeru Otočec. Še pred jezerom je na levi strani skulptura Domovoj – Hišni duh, naslednja postaja vajinega raziskovanja.

Skulptura srbskega kiparja Ivana Bona je del projekta Multisensory Art. Navdih zanjo je našel v staroslovanski mitologiji. Zasnovana je kot prostor za raziskovanje, igro in poslušanje. Njena kupolasta notranjost ustvarja posebno akustično izkušnjo, delo pa je mogoče raziskovati z vidom, dotikom in sluhom.

Predstavitev prostora za spremljevalca

Predstavite položaj skulpture ob poti, njeno velikost, obliko in odprtino. Pred približevanjem preverite podlago, dostop in morebitne ovire. Če oseba želi raziskati notranjost, najprej preverite, koliko prostora je na voljo in kje mora biti pozorna na robove.

Raziščita z dotikom

Na dosegljivem delu položita dlani na skulpturo. Počasi raziščita njeno površino in obliko.
Je površina gladka ali hrapava?
Kako se zaobljenost spreminja pod dlanmi?
Je površina hladna ali jo je ogrelo sonce?

Če želita, primerjajta dva dosegljiva dela skulpture. Osebi pustite čas za samostojno raziskovanje in ponudite pomoč, kadar jo želi.

Prisluhnita prostoru

Če oseba uporablja preostali sluh in želi raziskovati zvok, lahko primerjata, kako se tih glas ali nežno mrmranje slišita zunaj skulpture in v njeni kupolasti notranjosti. Pred začetkom se dogovorita, kdo bo ustvaril zvok.
Se zvok v notranjosti sliši drugače?
Se zdi bližji, izrazitejši ali bolj odmeven?
Vama je takšna izkušnja prijetna?

Začnita tiho in se izognita nenadnim glasnim zvokom. Če poslušanje osebi ni dostopno ali je ne zanima, lahko ostaneta pri raziskovanju oblik in površin.

11.POSTAJA: MIMO JEZERA OTOČEC DO SKULTURE FRAGMENT GLOBINE

Pot do postaje

Od skulpture Domovoj nadaljujta proti jezeru Otočec. Priporočamo pot po levi strani jezera, kjer vaju spremlja bujno rastlinje. Na drugi strani jezera zavijta na pot, ki vodi čez prostrani travnik. Po približno 200 metrih bosta prispela do modre skulpture Fragment globine.

O skulpturi

Skulptura Fragment globine hrvaške umetnice Iris Lobaš Kukavičić je del projekta Multisensory Art in stoji v bližini Prosojnega skalnjaka. Umetnica je navdih našla v morju kot simbolu notranje moči in preobrazbe.

Delo je izdelano iz reciklirane kartonske embalaže za jajca ter opozarja na možnosti ponovne uporabe materialov in odgovoren odnos do okolja

Predstavitev prostora za spremljevalca

Predstavite položaj skulpture glede na pot, njeno velikost in obliko. Če osebo zanima, opis dopolnite z modro barvo in povezavo z morjem. Pred približevanjem preverite podlago in izberite varno dosegljiv del za raziskovanje.

Raziščita z dotikom

Z dlanmi in prsti nežno raziščita dosegljive dele skulpture. Namenita čas površini in spremembam oblike. Dotik naj bo rahel, brez pritiskanja ali vlečenja posameznih delov.

Kakšna je površina pod prsti?
Je povsod enaka ali se spreminja?
Začutita robove, izbokline ali vdolbine?
Na kaj vaju spominja njen otip?

Material z novo vlogo

Pomislita na kartonsko embalažo za jajca, ki jo morda poznata iz vsakdanjega življenja. Tukaj je postala material za umetniško delo.
Vaju površina še spominja na karton?
Kaj vaju pri njenem otipu preseneti?

Če sta raziskovala tudi prejšnje skulpture, lahko primerjata svoje vtise.
Katera površina vama je najbolj ostala v spominu?

NADALJEVANJE POTI IN VRNITEV PROTI IZHODU

Nadaljevanje poti in vrnitev proti izhodu

Od skulpture Fragment globine nadaljujta po poti do križišča pri otroškem igrišču. Tam zavijta desno in prečkata otroško igrišče. Na koncu igrišča zavijeta levo proti drevoredu. Pri Jezeru rdečega javorja se znova priključita krajši poti. Ob jezeru se lahko po želji ustavita, nato pa po kostanjevem drevoredu nadaljujeta proti izhodu (opis drevoreda je na strani xx).

Zavijte desno proti otroškem igrišču.

Zavijte levo proti drevoredu in jezeru rdečega javorja.

OB KONCU OBISKA

Po drevoredu se počasi vrnita proti izhodu. Če želita, si med potjo podelita, ob čem bi se rada še kdaj ustavila. Morda vaju bo naslednjič zanimalo, ali v Dišečem vrtu diši ista rastlina ali kako se je od vajinega zadnjega obiska spremenil drevored.
Pot lahko obiščeta večkrat. V drugem letnem času lahko raziščeta nove vonje, se vrneta k priljubljenemu drevesu ali izbereta postajo, ki sta jo tokrat izpustila. Tudi obisk, ki ga namenita enemu samemu kraju, je lahko lepo skupno doživetje.

VODNIK KOT OPORA PRI SKUPNEM DOŽIVLJANJU NARAVE

Arboretum je prostor srečevanja, bližine in skupnih trenutkov v naravi. Vsak obisk je drugačen, tako kot so različni ljudje, njihovi načini zaznavanja, zanimanja in želje. Pri spremljanju oseb z gluhoslepoto so pomembni občutek varnosti, spoštovanje človekovega dostojanstva ter možnost, da posameznik izrazi svoje želje, sodeluje pri odločitvah in raziskuje v svojem tempu.

Ta vodnik je namenjen vam, spremljevalcem. Je pripomoček pri pripravi obiska, izbiri poti in odkrivanju možnosti za skupna doživetja. S sporazumevanjem, pozornostjo in dogovorjeno podporo ste lahko most do narave. Osebi pomagate dostopati do informacij in okolice ter ji omogočite, da sama izbira, čemu želi nameniti pozornost.

Pri raziskovanju vodite z zgledom. Tudi sami se ustavite, nežno dotaknite drevesne skorje, povonjajte cvet ali začutite sapico na obrazu. Svoje vtise delite na način sporazumevanja, ki ga oseba uporablja, in pustite čas za njen odziv. Bodite odprti tudi za njene pobude. Skupno raziskovanje je priložnost, da se učita drug od drugega in odkrivata različne načine doživljanja istega prostora.

Arboretum Volčji Potok s svojo biotsko raznovrstnostjo ponuja številne možnosti za dotik, vonjanje in druge zaznave. Drevesa, cvetoče rastline, travnate površine in pet vodnih teles oblikujejo raznoliko okolje za raziskovanje, druženje in počitek. Naravo lahko doživljamo ob nežnem dotiku lista, vonju zelišča, toploti sonca ali občutku zraka na koži. Tudi miren postanek na klopi je lahko dragocen skupni trenutek.

DOSTOPNOST IN NAČRTOVANJE OBISKA

V Arboretumu so sprehajalne poti urejene, ob njih so klopi za počitek, obiskovalcem pa so na voljo tudi stranišča. Poti so brez koles in motorjev. Glede na vajine želje, zmožnosti in počutje lahko izbereta krajšo ali daljšo pot.

Krajša pot je primerna tudi za obisk z invalidskim vozičkom. V Arboretumu so za izposojo na voljo štirje invalidski vozički. Za izposojo se pred obiskom dogovorite po telefonu 031 379 705.

ZAKLJUČNA MISEL

V Arboretumu Volčji Potok želimo, da je doživljanje parka dostopno vsem. Vsakdo naj ima možnost raziskovati naravo na način, ki mu ustreza, ob podpori, ki jo potrebuje, in v svojem ritmu.

S tem vodnikom osebam z gluhoslepoto in njihovim spremljevalcem odpiramo več možnosti za skupno odkrivanje parka. To je tudi korak k oblikovanju skupne doživljajske poti »V svojem ritmu«.

Želimo si, da bi bila ista pot dostopna obiskovalcem z različnimi potrebami in zmožnostmi. Tako bi lahko park raziskovali skupaj, vsak na svoj način in v svojem ritmu.

Želimo si, da bi vam bil vodnik v oporo pri ustvarjanju trenutkov, v katerih se oseba, ki jo spremljate, počuti vključeno, sprejeto in povezano z naravo ter z vami.

Študijska skupina Modra palica

Arboretum Volčji Potok
November 2026

